

Na str. 2056 naslov čit. bolje: Iz spisa (Ex Actis) o mučeništvu, ili: Iz opisa. — Na slij. str. al. 6. dva puta mjesto »razapeti« točnije: mučeni (cruciati), jer nisu bili razapeti već mučeni. — Na str. 2060 al. 2. čudno zvuči za kršćane bačene u živo vapno u Utici g. 143. »bijeloga tijesta« (prema Žepićevu Rječniku) i najbolje ostaviti nepreveden naziv: *masa candida*. — U al. 5. nije »važno« već: značajno (*significans*). — Na str. 2060 al. 1. mjesto »sumnji« točnije: napasti, kušnji (*tentationum*), a u al. 6. ne »budni« već: skrbni (*solliciti*). — Na str. 2063 podnaslov »izdano pod naslovom« nije prijevod: *sub plumbo datae* = s olovnim pečatom, a »Djela svetaca« su znamenita »Acta sanctorum« bolandista. — Na slij. str. al. 2. mjesto »izoštravao« bolje: poticao, promicao (*acuens*), — Na str. 2065 al. 1. ne »boravak« već: ostatak, trajanje (*mansionem* od *maneo*). U al. 6. nikako »obrezanje« nego: škropljenje (*aspersio*), a onda jasnije: Neka rosa tvoje duhovne ljubavi ukloni iz našeg srca (a corde nostro) smrtonosne učinke. Daj nam, Gospode, da žurimo svojoj domovini i da je, poput Mojsija na brdu, već posjedujemo po objavi. Tako lat. tekst.

Martin Kirigin OSB

PROBLEM SVEĆENIKA SAMACA

Dosta mi puta dođe na pamet ovaj problem koji nije baš simboličan za ovo naše doba nazvano pluralističkim svijetom: gdje žive skupa čak divergentne i suprotne ideje, gdje se ljudi sve više i više zbližuju na svim sektorima, gdje se neprestano traže rješenja da bi se čovjek stabilizirao i prihvatio sve ljude kao svoje suputnike. Od te ideje otkaače ovaj problem o kojem hoću da nabacim nekoliko riječi.

Počnimo sa srži pitanja. Veći broj naših svećenika odnosno dušobrižnika, živi sâm. U ovom času nemam na umu osobenjake i mizantropne koji su se sami ogradili i otuđili svijetu, koji su pobjegli u same sebe i postavili kineski zid prema svakome nemajući ni ljubavi ni povjerenja prema nikome. To su slučajevi koji pripadaju psihijatrima. Ja bih želio po bliže sagledati problem svećenika koji je ne svojom krivnjom ni voljom, prikraćen u društvenoj dimenziji zajedničkog kućanstva, jer su to diktirale vanjske prilike.

Dobio si dekret da ideš na župu — možda prvu u svom životu — u nepoznatu sredinu — u izolirani ambijent i tada treba imati dosta duhovne snage ući u župni stan koji je možda u ruševnom stanju, prazan i gol — i zatvoriti se u veće onim teškim ključem skovanim pred 100 i više godina i tu započeti svoje svećeničke dane i godine i to — sam. Da je to i te kako gorka čaša vidio je mnogi svećenik, a pjesnički je ilustrirao pok. J. Hranilović, kad je opjevao gorske svećenike čije jade nitko ne pozna:

»Sretnima vas ljudi misle
a vas teške bijede stisle...«

a na isto aludira i I. Poljak u onoj poznatoj pjesmi, kad je očekivao prijatelje za imendan, pa nije nitko došao. I tada je ostao sam samcat.

Polazim sa sasvim realne pretpostavke, da smo ljudi a ne anđeli — da smo podvrgnuti svim degeneracijama, svim slabostima i duhovnim klonućima, svim psihodepresijama kao i ostali smrtnici. Prema tome sasvim je logično zaključiti da nije isto biti sam ili biti u društvu. Kome je Providnost dala nekog pratioca u sveć. životu i radu ima sigurno nešto više smirenosti, radosti, duhovne i materijalne potpore u svom životu nego li onaj tko je u tome prikraćen. Mi koji imamo ili smo imali sa sobom, majku, sestru, časnu sestru, tetku, bližu rođakinju ili vjernu domaćicu, znamo dobro, što znači napustiti župnu crkvu, kuću, župu, eventualnog bolesnika, mrtvaca, što znači povjeriti i duhovni i materijalni inventar u solidne i poštene ruke i prepustiti se mirno nekom drugom poslu, putovanju, dužnosti — jednom riječju otsustvovati. Pravi dušobrižnik mora da vodi računa o svakoj stvari, pa čak i stvarčici, o svakom slučaju što se tiče župe i župne zajednice u duhovnom i materijalnom pogledu i mnogo puta nam je trebala pomoćna sila, a nijesmo je imali, a milost bilokacije nije nam Bog dao, tako da istodobno bude-mo i kod bolesnika, i na sprovodu i na vjeronauku. Istina domaćica nas ne bi mogla ni u čemu zamjeniti, ali može dosta dobro te poslove regulirati, dati neka uputstva, koordinirati, dušobrižniku prištedjeti znoja, puta, ljutnje i vremena. Te stvari ne može riješiti cedulja na vratima. Ona je samo jednospmjerna indikacija i ništa više. —

Rimljani su imali dva »vae«. Jedan je »vae victis«, a drugi »vae soli«. Jao samome!

Naš uzor i pralik, naš mentor i vodič, naša nada i prvi originalni istisak svećenika Isus Krist nije bio osobenjak ni samotnjak. Rodio se i radio u obitelji: maloj doista, ali obitelji. Kasnije je sakupio ono par ljudi i dao se njima okružiti, pa čak nekako materijalno od njih i ovisiti. I tako čitav život. Nije bio oženjen, a ono što je proveo u pustinji sâm, bile su kao nekakve zatvorene duhovne vježbe, koje njemu nijesu trebale — to znamo — i opet ga vidimo okružena ljudima i ženama, kako se oko njega motaju, časte i kako ih on pohađa. Ne vidi se nigdje u Evanđelju da Isus sam sjedi, sam jede ili pije. Uvijek u društvu. Više puta i sa kompromitirajućom bagrom. Tko nam kaže da ih nije dovodio u svoju kuću i s njima dijelio svoju sirotinju. S kim pije i jede Učitelj vaš — pitali su farizeji i to sa prekornim tonom, apostole? Sa grešnicima i ostalim otpadom ljudskog društva. S kim se druži?

Za najljepše i najžalosnije časove svoga života, angažirao je opet ljude iz svoje okoline — tako za Tabor, tako za Kalvariju. Eto takav je on bio. Možda mnogome prilike ne dozvoljavaju da sredi svoje župničko domaćinstvo i prisiljen je da samotuje. To je zaista žrtva i veliko odricanje, to je duhovni i tjelesni napor koji je sigurno dragocjen u božjim očima, ali koji ima i svojih velikih nedostataka. Svećenik mora u prvom redu da bude slobodan. To znači da je potpuno neovisan od bilo kakvog vanjskog uticaja u donošenju odluka, u donošenju zabrana, u rasporedu svog svećeničkog života i rada, poziva, nakane i stilizacije svoje dušobrižničke akcije. On to može samo ako je materijalno neovisan o nekome drugome. Na selu se to mnogo više opaža nego li u gradu. Seljački mentalitet — od kojega svi mi više ili manje participiramo — želi i nastoji da zagospodari i zavlada sa svećenikom i da ga kontrolira, da ga takoreći drži u vječnom šahu, da sve zna i da usmjeruje njegove korake prema svojim često puta kratkovidnim i nedalekosežnim, uskogrudnim horizontima — pa ako se dogodi da je svećenik upao u tu paučinu, on je proigrao svoje dušobrižništvo u velikom postotku. On je postao rob i sluga drugome, a na vlastitu štetu, na štetu ideje Kristove, a da ne govorimo o kobnim posljedicama koje nastaju iz takvog manipuliranja. Svećeniku su na takav način — kad je materijalno ovisan o drugome — začepljena usta i na ulici i na propovjedaonici. On mora da dobro studira svaku riječ i svaku akciju da ne bi možda uvrijedio ili, ožalostio onoga što ima u ruci nepisani jus patronatus, nad njim i

njegovim djelovanjem. Zbog toga mislim da je bolje i stoput biti sam nego li pod ovakovim tutorstvom. Talijani kažu: »meglio solo che mal' accompagnato.«

Mislim da nijesam u kontradikciji. Isus je bio u društvu kad je bio u vanjskoj akciji, ali je imao intimno domaćinstvo samo sa svojom majkom i svetim Josipom, a to je najidealnije domaćinstvo što se može zamisliti.

U Vjesniku nadbiskupije splitske — po kojemu se očito vidi da je biskupija živa i da se u njoj nešto događa — ima članak o pohodu nadbiskupa Franića svojim svećenicima što on neprekidno prakticira, pa u broju II na str. 47 kaže: »Poslije objeda kod nekog svećenika — posjetili smo mladoga svećenika Don Iliju Perleta. Našli smo ga kako sam sebi kuha u maloj kuhinji nove župske kuće u Prapatnici. Osamljenost je teški križ ovih svećenika. Ovdje je ostavio svoje najbolje životne snage pok. Don Kajo Marović koji je popravio sve te crkve i posluživao ih hodajući pješice. Sada svećenik ima mali auto, pa je nešto lakše. Ali osamljenost — ponavlja Franić — i tvrda ledina pastoralnog rada i katehiziranja ostaje«. Dobro je da je natpastir to uočio i da nastoji ublažiti dugočasnost omaljenosti, barem i kraćim posjetom.

Ima samotovanje svojih psiholoških trauma koje mogu sigurno negativno, a često puta i katastrofalno djelovati na župnika, njegov život, a poglavito na njegovo djelovanje. Mi smo nekako tehnokratski odgojeni i što god zamislimo ono hoćemo i odmah da ostvarimo, a ne sjetimo se da čovjek i magarac više zna nego li sam čovjek. Bilo bi sigurno manje naših glavobolja da smo izmijenili misli sa svojom majkom, sestrom, rodicom ili domaćicom koja više puta praktički i intuitivno bolje poznava duše nego čitava naša teologija pastora. Zato se i dogodi da više puta bubnemo kakvu novu ideju, što smo je skuhalo preko noći, kad nam se nije dalo spavati, a poslije smo shvatili da nije bilo dobro onako, nego da je bilo bolje da smo se savjetovali, makar i sa manje izobraženom osobom i kazali joj svoje planove. Ne bi sigurno bili doživjeli fijasko.

Pa napokon je potrebno podijeliti sa nekim i svoje radosne i šalosne, tužne i sentimentalne, nestalne i mračne dane i časove života. Gdje god si čuo riječ o nekom osobenjaku, u mnogo postotaka je to i samotnjak. Ima za to primjera i u našim biskupijama. Defetistička i malodušna je misao bijeg od svijeta — jer ako si pobjegao od vanjskoga, ne možeš pobjeći od nutarnjeg, od svoga vlastitoga, koji te može uništiti

gore nego oni vanjski i dovesti na skliski led očajanja malodušnosti i neuspjeha. Čovjek je društveno biće — to je stara potstavka i teorema koju nitko do sada nije demantirao — a ta društvenost uključuje upravo svakidašnjicu kojoj su izloženi naši najviše mlađi svećenici, koji nijesu u stanju bilo ekonomski bilo obiteljski da imaju redovito domaćinstvo. Njih potpuno razumijemo, ali nažalost mi koji smo im najbliži po profesiji, ne možemo im dati podrške i pomoći svakog dana, jer nijesmo blizu ni u susjedstvu u strogom smislu, nego tako tek povremeno možemo da skočimo do brata svećenika i da s njim podijelimo koji sat kolegijalnog razgovora, rasonode, savjeta ili opomene.

Tu pustinjsku težinu, da tako kažem, samotovanja snosi kao zajednica i cijela biskupija, jer se i na širem planu osjeća taj nedostatak i minus u svećeničkoj praksi i svakdašnjem radu.

In mundo non de mundo — ne znači izolirati sebe od svijeta, jer je to početak neuspjeha — nego znači ne poistovjetovati sebe i svoje nazore sa nazorima svijeta, ali to mislim da treba distingvirati: to jest u koliko su nazori i tendencije svijeta grešne ili opake, onda ih treba izbjegavati.

Ako je Krist rekao: Idite po svemu svijetu — znači li to pobjeći od svijeta ili ići k svijetu? U čemu je onda naredba i zakon Kristov, da se međusobno ljubimo — je li u tome da izbjegavamo susret i boravak sa bratom kršćaninom.

Neki crkveni ljudi najviše u XVII vijeku su naučavali i širili ideju da je svećenik jedno odijeljeno, posebno biće («être séparé»), ali sveti Pavao propagator i protagonist kršćanske ideje i apostolske linije kaže: »postao sam sve svima, da sve privučem, Kristu«. Za vrijeme prvih vjekova nije ništa razlikovalo laike od svećenika i biskupa — osim kulta — što su jedni to mogli vršiti, a drugi nisu. Poznato je pismo i to dosta oštro Pape Celestine I. svećenicima Galije koji su počeli da nose posebno odijelo. On kaže: »Nije odijelo po kojemu se mi razlikujemo od ostalog naroda, nego je to nutarnje priznavanje vjere.«

Koncilski dokumenat koji tretira pitanje svećenstva »Presbyterorum ordinis« ne spominje baš direktno ovo pitanje, ali ipak napominje da su »presbyteri a Christo missi, et unctione Spiritus Sancti consecrati ut totaliter se hominum servitio devovent = dakle da se potpuno predadu na službu ljudima = et sic in sanctitate qua Christo ditati sunt ad perfec-

tum progredi valent.« Ovdje je postavljen i uvjet, ali do kojega se dolazi ispunjenjem našega životnoga poziva da živimo i sudjelujemo suodgovorno sa ljudima, a na širokom planu čak i sa onima koji nisu kršćani.

Mi smo organski navezani na Krista i na mistično tijelo kao udovi ili grane na stablo, mi smo sudionici svih njegovih patnja i svih radosti, mi smo presbyteri kat' egzohen — ali sve to u duhovnom pogledu na što se odnosi riječ otac ili padre kako nas običavaju imenovati — a znaju dobro da tjelesnog očinstva nemamo. Za to je jasno da preostaje ona druga materijalna komponenta i tračnica kojom se vozimo u sivilu i osamljenosti našega svećeničkog života. Želja da se svećenici po mogućnosti udružuju, da se ekipno formiraju i da zajednički surađuju. To nas opet upućuje na zajedničarstvo života gdje svaki ima svoju funkciju, ali u kolektivnom smislu, a ne u pojedinačnoj samovoljnoj akciji.

U dekretu II vat. sabor »O službi i životu svećenika« točka 8 kaže se: »Svećenici treba da se u promicanju duhovnog i intelektualnog života međusobno pomažu, da bi mogli bolje surađivati u svom poslanju. Neka među sobom njeguju zajednički život ili životnu zajednicu, da bi se oslobodili pogibli kojima rađa osamljenost. To može imati raznolike oblike prema različitim osobnim i pastoralnim potrebama, kao što je zajedničko stanovanje, gdje je to moguće, ili zajednička opskrba, ili bar česti i povremeni sastanci. Treba veoma cijeniti — veli dalje dekret — i brižno promicati udruženja koja prema pravilima odobrenim od nadležne crkvene vlasti, njeguju svećeničku svetost u izvršavanju poslanja zgodnim i priladnim životnim pravilima i bratskim pomaganjem, da tako služe cijelom redu svećenstva...«

Osamljenost sigurno negativno djeluje na svećenika. Ona ga gura ka ljenosti, grijehu, neradu, povučenosti, rezerviranosti i bezinicijativnosti. Nijesu sveci ni oni sa majkama ili sestrama kao domaćicama, ali ipak čovjek ne može dovući u župni stan prijateljice, prijatelje, pjevačice ili kakva druga društva — ako je tu neka makar i neprimjetna kontrola onih koji vode u župnika domaćinstvo. Budimo iskreni i realni: u samoći se rađa i otium, a taj je kako znamo najjači stimulan za grijeh.

A koliko samo materijalnih briga za sebe (pranje, kuhanje, čišćenje i ostalo) kao i briga za kuću, eventualno vrt, životinje, pa briga za crkvu, ako nema tko da je počisti, pomete, uredi i ukrasi. Koliko samo vremena ode u to — a to

se dalo iskoristiti u mnogo bolje i korisnije stvari kao što je usavršavanje samog sebe i svoga znanja u teološkim disciplinama, u čitanju, razmatranju i programiranju poslova za napredak župe, katehizacije, pjevanja, brige za bolesnike i slično. Doista ne razlikuju se mnogo župe gdje ima domaćica i one gdje ih nema, ali to je samo pogled izvana. Zna dobro dušobrižnik što znači ugostiti 5-6 svećenika, primiti stranke, pričekati biskupa i slično — kad imaš posluhu ili kad je nemaš. Ako hoćeš da budeš kulturn — a to bi morao biti — onda će sigurno biti i nervoze i glavobolje, i makar ti mislio da sve štima nije baš tako. Vidimo mi dobro i na našim sastancima koliko puta župnik-domaćin mora da se izvuče iz ureda gdje smo sakupljeni, da onamo nešto uredi, naredi, doplati, dovrši ili pak da učini. Ako je dobitak na jednoj strani — za to što ne plaćaš posluhu — onamo je gubitak na deset sektora susljedno. Danas imamo toliko dostupne svećeničke literature, toliko materijala za ličnu i stručnu izobrazbu, toliko pomagala da bi morali skoro cijeli dan sjediti i čitati, ali ako treba da još pogledaš je li mlijeko prekipjelo, je su li kokoši nahranjene, ako imaš da istodobno rješavaš po dvije ili tri stranke koje su banule u kuću i bezuvjetno moraju da govore sa »gosparom« — onda si kukavni gospar — jer u takovoj aglomeraciji poslova, zaista je potrebna neka Mare ili Ane da se angažira i da pomogne.

Ponovimo i prije nabačeno pitanje! Što da reknemo kad svećenik ima da negdje pođe, bilo službeno bilo privatno. Kome onda prepustiti makar i najsiromašniji inventar crkve i župne kuće?

Kamo treba da lunjaju oni koji su našli zatvorena vrata i kuću, a treba im svećenik za bolesnika i mrtvaca. Znam da si delegirao susjeda, ali će se dogoditi da ni on nije kući, a i ovaj se ne zna snaći niti riješiti problem koji je baš iznikao za vrijeme tvoje odsutnosti. Najlakše je reći: »Eto ih pa neka se snalaze«. Ljudi se doista i snađu, ali često puta uz veliku dozu psovaka i kletava na račun onoga koji ih je ostavio — nikome. Napokon to nije pošteno ni ljudski, a kamo li svećenički, jer smo mi radi njih, a ne oni radi nas. Ni cedulje ne mogu zamjeniti ljudski glas i tumačenje misli odsutnog župnika.

Sigurno je problem mnogo teži kad se radi o svećenikovoj bolesti. Nije nam nigdje zagarantirano, da ćemo biti zdravi, da nam neće biti potrebna tuđa pomoć. Na župi bi bilo najbolje kad bi čovjek mogao u tim momentima imati mu-

šku poslugu, u drugi red dolaze domaći, a tek na zadnjem bi dolazile u obzir ženske osobe. Ja mislim da bi neki radije umrli nego li se prepustili rukama nježnog spola. Bože daj da nas mimoide ta čaša, ali valja da mislimo i na to. Ne treba nego malo gripe, prehlade, iščašenja noge, ili loma ruke, pa ćeš vidjet kako su ove riječi na mjestu i kako će nježni spol doći do izražaja.

Sve u svemu ipak kuku samome. Nijesu ovo hajdučka vremena, ali ipak i u mjestu koje je po noći dobro osvijetljeno i crkva u centru, mnogo puta dođe na pamet, da li sam dobro zatvonio vrata od crkve i da se nije tko uvukao radi krađe. A pošto krađa nije daleko od razbojstva — može se i to očekivati — ali svakako mnogo manje, ako se u kući glasuje još neki glas osim onoga župnikova i razlika je da li je župnik u društvu ili je sam prepušten mraku i razbojniku.

U kratko govoreći od čitavog balasta koji nad nama leži: tj. crkva, dušobrižništvo, kuća, poslovi ureda — otpada jedan dobar dio na poslugu, ako nam je Bog dao da imamo, a to znači da teret koji se pojedinačno praktički ne može nositi — razdijelimo na dva dijela, ali tom diobom i te kako mnogo dobiva svećenikova personalno-intelektualna dimenzija. Riješen sitnih, ali mnogobrojnih veriga i lančića, on postaje zaista habilis za izvršenje svoga svećeničkog i dušobrižničkog poslanja, kao i svoje duhovne misije. On je u tom slučaju uvijek »paratus« i svoj dnevni red i rad može bez kašnjenja i bez žurbe, bez rastrganosti i bez ljutnje potpuno održavati. Prednost pred samcima je očita, iako i svećeničko domaćinstvo može da ima i stvarno ima više puta svojih nedostataka i klimavih strana. Onaj tko je sam možda misli da je više »slobodan«. No ako se pod tim pojmom misli činiti što je mene volja i kad je mene volja, jer ne ovisim o nikome, ni nitko o meni — onda je to samoobmana, jer dok čovjek misli da je slobodan, on će postati automatski rob svoje samouvjerenosti i pogrešne usmjerenosti svoga svećeničkoga života. — Dr Ivan Rogić prof. bogoslovije u Đakovu u svojoj kapitalnoj knjizi: »Inkorporacija svećenika u Kristovo otajstveno Tijelo« na str. 175 kaže: »Prema tome u svemu onome u čemu se svećenik izvršujući svoju službu dopušteno i hvalevrijedno služi svojom slobodom, inkorporacija traži da stalno suzbija sve individualističke tendencije i osobni interes, napose onaj koji proizlazi iz oholosti i samodopadnosti. Ona traži da se svakom djelu dade po mogućnosti što izrazitiji karakter društvenog i zajedničkog ili kolektivnog djela...«

Ovo je doduše rečeno za vršenje djela svoje svećeničke službe, a ne na upravljanje domaćinstvom, ali je simptomatično da se trajno urgira na kolektivizaciju i pluralizam u nastupu i djelovanju. A u sklop čitavog rada i nastupa spada i naš privatni život — ako se uopće možemo ikada nazvati privatnim. Mi smo u najeminentnijem smislu »persona publica« u koju su uprte oči čitave bliže i dalje okolice. Svećenik je uvijek na vidiku, prema tome izložen kritici i pohvali u svakom času svoje egzistencije, bilo javne bilo privatne.

Mi znamo dobro da je stotine dobrih planova i poslova u našem životu skršila i onemogućila naša oholost i preuzetnost da posjedujemo karizmu nepogrešivosti i apsolutnog znanja. I pošto smo se ponovo i ponovo uvjerali da smo demantirani činjenicama, opet smo padali u iste pogreške. Često puta u svom radu i obavljanju poslova svećeničke službe dušobrižnik računa isključivo sa svojim znanjem i umijećem, svojom razboritošću i spretnošću, koju misli da ima, te ne osjeća potrebe da druge konzultira, ili pozove u pomoć. Tako sve u svojoj umišljenosti da nitko to ne bi mogao bolje izvesti ni bolje zamisliti. Tako oholost kaže dalje Rogić — odbija ono što je bitno za inkorporaciju tj. uzajamno pomaganje i međusobno dopunjavanje u intimnom saživljavanju na veću korist cjeline. Otuda dolazi da se krećemo samo među onima koji se prilagođuju našem mišljenju i našim nazorima, našim željama i našoj volji. Ugodno se osjećamo samo u društvu onih koji nam se klanjaju, dok ostale izbjegavamo. Što više i Božju volju samovoljno natežemo, kako bi se makar samo privedno i na izvan uskladila sa našom voljom. To su sve od reda pogrešni putevi kojima može da skrene svećenik — samotnjak koji svoje ideje nema s kime da praktički raščlani i analizira.

Ako se ponovno vratimo na naš privatni svećenički život vidjet ćemo i čuti bezbroj puta primjedbu na naše odijevanje kao komponentu društvenog života, a refren je skoro uvijek isti: »A što ćeš živi sam kao pustinjač, pa nije čudo da je »šporak« ...« ili će nadovezat onu poznatu o mršavu prasetu, pjanoj ženi i šporkom popu ...

Osamljenost je po naravi samog svećeničkog poziva prietketirana na nas, jer smo izabrali celibat, pa ako se taj križ koji po profesiji stoji uza nas, još osamimo u izolaciju individualnog samotovanja u domaćinstvu, onda je taj križ još mnogo teži. Zbog toga je bilo i apostazija i otpada.

Znamo da dosta puta ekonomske prilike diktiraju individualno domaćinstvo i pustinjačku osamljenost i zaista mnogi svećenici imaju prilike da se vježbaju u pravim herojskim krepostima i da više puta iza onog sređenog i redovnog života u sjemeništu i bogosloviji, iza onih točnih i vremenom određenih časova za molitvu, za rad, za obroke, pređu i to više puta iznenada u — u tempo i zbrku vremena koje on ne može srediti niti mu diktirati intervale.

Tko ima alternativu da sredi taj oblik svoga privatnoga statusa, dobro je da ga učini i da na taj način u izvjesnom postotku svoju pastorizaciju i brigu oko duša revalvira i podigne, jer ako je čovjek »pluribus intentus minor est ad singula sensus«. U sređenom domaćinstvu, lakše svećenik može da obavlja svoje eminentno pastoralne dužnosti, koje mora da pretpostavi svemu ostalomu svom životu.

Ne znam kakva je situacija u drugim zemljama, ali u SR Njemačkoj izgleda da nije problem sa župničkim domaćicama, jer u biskupijskom savezu ima 20.000 kućanica koje su imale čak i svoj kongres kako to navodi AKSA od 9. VI 1973. Glavne točke na zasjedanju kućanica bile su: razmišljanja o liku poziva kućanice, njihova izobrazba, pitanje njihove opće i daljnje izobrazbe kao i njihovi socijalni problemi. Župnička kuća — kaže se dalje — nije danas više privatna kuća, nego ima važnu ulogu u zajednici kao mjesto za susrete. Stoga zadaća župničke kućanice nadilazi samo kućni posao. Ona djelomično zadire u službu pastora. — Na temelju ovih konstatacija skupština je donijela zaključke, da je župničkim kućanicama potrebno stručno obrazovanje, te bi bilo nužno osnovati nešto kao »obrazovni zavod za voditeljice župničkog kućanstva«. — Prema ovome svemu izgleda da je u svijetu sasvim normalan status: župnik kućanica, i da im nijesu poznati problemi svećenika samaca — barem ne u akutnom stanju kao što je to kod nas.

D. Mato Bogišić

KATEHIZACIJA SJEMENIŠTARACA

Paradoksalno zvuči da u Hrvatskoj Crkvi (dalje: HC) postoje neke — moglo bi se reći — »periferne teme«, o kojima se vodi malo ili nimalo brige. Tako npr. tko se u HC brine za neudate djevojke starije od 30 godina? To je legija žena do-